

д. нара чобан

БАЙЫЛ
* МАК

картя
молдовеняскэ

д. кара чобан

Байылмак

карта
молдовеняскэ
нищинея * 1969

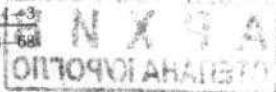
АРХИВ
СТЕПАНА КУРОГЛО

Д. Кара Чобанын стихларынын йок зору реклама ичин. Окуйжу дуйду ониарын гозеллини таа онун илк киадларындан. Бу киады йазды поет-ватандаш, дуйан жуваплыыны дунненин йаарынкы гуну ичин. Бу йазылар — бир далгалы насаат хер гунку йашамамыз ичин хем гозал дун курмаклар ичин. Стихлар отер, нижа бир чан дуулмеси. Д. Кара Чобанын стихларында национал орнаа орулер жумла инсандакы оланнан. Поет йашээр хепсинин инсаннарын ии неетинан. О доланер бир сой типлары, да бу узери онун йазылары хер керә таза хем орижинал.

Сайэрыз, ки бизим доору дуйан окуйжу кабледежек иленмак бу киадын артистлик гозеллииндан хем дерин интереслииндан, гагауз литературасы да зенгиннейжек таа бир белли киадлан.

БОРИС ТУКАН

7-143
268-68

БӨЛӘ САРПТЫЛАР ИЛКИН ГҮННАР

Бөлә сарптылар илкин гүннәр,
хич доймаздым сени сииретмәә.
О гүннәрдиләр нижә гүлләр:
чишемәздик, коркуп сиирелтмәә.

Парашардык бири бир'мизә,
да майылдылар хепси куйдә.
Дернекләр бакарларды бизә,
кысметтән байыларды гүүдәм.

Биз гезәрдик сенселелерә,
ел өпәрдик хер бир көшедә:
Сән — колачлан биәз бошчада
бән — шараплан ешил шишедә.

Коруйамадык сора гөзәл,
не өлә кает зорду булмаа,
не өлә пек паалыйды бизә,
не ләзымды кает корумаа!

Битки гүннән лафы бән андым
да дедим: «Хей йа' бак' сән шуна!
Безбелли бән боша дарылдым
хем сәнжәз дә күстүн бошуна».

GAGAUZ MILLI ARHIVI

№

1277

**«CENTRUL DE CERCETĂRI
ȘTIINȚIFICE AL GAGAUZIEI»**

**НИЦ ГАГАУЗИИ
ИМ. М.В. МАРУНЕВИЧ**

ҮЧ ИЫЛ ГҮЛМЕДИМ

Гөзлү дими
фланиси.
Чалыйм йанык
мааниси.

Гөздә йашым —
бир томрук,
гүчлү ўраам
таа йанык.

Пек чок хавез
бән йактым,
инсанныктан
да чыктым.

Үч йыл шенник
билмедим
үч йыл бән хич
гүлмедим.

Кимә хавез
дүшүрдүм,
саде она
дүшүндүм.

ГӨЗЛЕРИ ДА ОНДА

Лүзгержик бир
дин есер,
кыз чожаа хеп
гүлүмсеер.

Хеп гидер о
йаннашык,
бүүк дуйгуйлан
улашык.

Билә достлан
о сефтә,
инанамээр
кысмәтә.

Иярини о
буун гүдер
севмектән дә
тиитирер.

Еллери хеп
коланда,
гөзлери дә
хеп онда.

САЙЫҚЛАМАК

Гелди гежә
койу-койу,
балландырды
сен уйкуйу.

Бендә салт йок
уйукламак,
бендә буун-салт
сайыкламак.

Сайык-түркү
персенгеси.
Ех, йәр гелсә,
сесиргенсин!

БИР ХАВЕЗ ДҮШҮРМАК

Вар дүинедә бир узун
дүшүнмәк,
вар өмүрдә бир хавез
дүшүрмәк.
Көтү миннет вар бир хош
чимдикли,
дүнкү, буункү, хер саатлы,
шиндики.

Битер валслар, бакышмак,
йалпаклык,
каләр йалныз сызламак —
йаныклык.

Ғанын йанәр гөзүндә
ики йаш.
Гөктә йанәр йылдызлар,
нижә шаш...

АШАА БАКЭРЫМ

Дедим дүн: «Салт гелсә,
булушсак, ах, ах,
сөлейжәм, нелери
айырдым, лаф-лаф!»

Ама тә карш'лаштык,
Лафлар качәрлар
да йакышыксызлы
бени бракәрлар.

Аазым кәр китленди
да бән сусэрым,
айаамдан аяаама
саде басэрым.

Гөзлер 'ми дүшүрдүм,
ашаа бакырым.
Суратым кызарды —
да бән йанэрым.

БОШ СЕВМӘК — БИР БОШ ДҮЗЕН

Бош севмәк — бир бош дүзен,
не йалан, не порезен.

Боша лаф доорамасы,
боша раат дурамасы.

Бир фасыл бир гечирмәк —
не йашамак, не өлмәк.

АЙЫР'ЛАНА КОЛАЧ ЙОК

Баллы айа
уймак йок,
татлы йәрә
доймак йок.

Кесик баша
илач йок,
айыр'лана
колач йок.

БАЙЫЛМАК

Хеп йатэрым, уйанэрым
ба ердә, ба йукарда,
байылэрым, байылэрым
хер түрлү дуймаклардан.

Хеп гидерим, хеп гечерим
нередән сә нерейә,
ишлерә дә разгелерим
хеледән таа хелейә.

ИОҚКАН ИЛКИНҚИ СЕВГИМ

Қарш'ладыкча генчлери,
бән бакэрым үзлер'нә,
да майылым, ким йашээр
беенилмә хем өзленмә.

Бән кендим сә соакта
хеп бакэрым, ким йалныз,
йаманэрым оннара,
кысмети кимин йанмыш.

Севгими илкинқи
качырмышым гүженни,
да северим шинди бән
гелен'ни хем гечен'ни.

ШИНДИ ГЕЛ, ЧААРАРКАНА

Шинди гел, чаараркана,
үрежим йанаркана.

Зерә билмеерим, сонда
дөнмейжәм ми бән сендән.

Ел вер'жәм ми елинә,
чааражам мьевимә.

Қаблед'жәм ми сефаалы,
олажан мы сән паалы.

Булажан мы үреми
хашлак генә сән беним.

ЕСКИ ПЕЕТЛАР

Пакын бүүк паскеллә —
гүвеләр-аскерлән.

Майдан августадан
мейдан — йавклу саде.

Панайа гечгийән —
евленмәк ичкийлән.

Иван йаалысыйкан,
чойу алысыйка.

Херкез акраныннан,
бән-йок оланымнан.

ИЯРҖ ОЛДУМ СЕНСЕЛА

Иири чичек башчасы,
севмиш диил салт башкасы.

Илк севмемиш гүннери —
не 'йчин севдим дүннейи.

Олдук шенник үклүсү,
олдук кысмет кефлиси.

...Ачан гирдик ичери,
биз кауштук бирери.

Калпаа астым енсерә,
Иярә олдум сенсела.

НЕ СОЙ БУ САНДА

Не көрлүүк чыкар е,
не үфкә гөстер е,
бана гүч хеп гелмеер,
хеп сени истеерим.

Не түрлү сән жансың?
Не сой сән инсансың? —
Көтүләмеерим,
не сой да олсаң сән.

Сән дүрүк дурсаң да,
Сән бени куусаң да,
бән хеп метедерим:
«Не йалпак бу Санда!»

Сән кәр истейәсин,
кафамы кесәсин,
генә бән дейжәмдир,
ки сән пек исләсин.

ОГЛАН

Бир дүүн гечер
соактан.
Оглан бакэр
токаттан.

Оглан дүүнү
сиредер,
гүвә олмаа
үүренер.

Гүн еридер
бузлары,
Оглан коулээр
кызлары,

Далжаз дүүнер,
йаз истеер,
Оглан аалээр,
йәр истеер.

Деликаны
Огланын
йыртылмышлар
доннары,

да анасы
йамамыш
тенекийлән
оннары.

Оглан гезер
офлайрак,
доннарыны
топлайрак.

Йанык гезер
о ердә,
кылыч саплы
үрсендә,

Пек гөз коймуш
кызлара —
гечәмеерләр
пунара.

Ешек аарээр
тепишмәә
Оглан аарээр
өпүшмәә.

Чичек калпаа
йапылмыш,
Оглан кыза
такылмыш:

«Гүнеш кави
үүлендә,
кыза ислә
гүведә.

Ота исләә
сыжакта,
кыза ислә
кужакта.»

Пүф-пүф гимни,
хазырлы,
Оглан беклеер
пазары.

Оглан гүзә
евленер,
онун ичин
делерер.

Гелин дүзөр
дувааны,
Оглан емер
пармааны.

О БАНА — ГҮНҮН ШАФКЫ

Сечили хем дā датлы
инсанын кысметинā
бāн бакэрым, нижā аач
аалемин сепединā.

Хем дā вар, динл олмасын
йазылы гōзелликтā
бир гержик, кими севдим
бүтүннā хавезликтāн.

Ех, чыкэр, ки бошуна
харжамышым хавез'ми!
Аардына онун боша
акытмышым гōзүмү.

Не нилим, ки о гōзāl,
ки гōрдуйм гүнүм-йорту!
О бана — гүнүн шафкы,
бāн она — бир карарты.

КИМ БИЗИ ИСТАМЕЕР ХИЧ

Аалемин биз таууну
чок север сайэрыз каз.
Гāр'мизин бүүк назлылымы
гōрүнер бизā хеп аз.

Ешлер'миз сā бизим ии —
су ичāсин изиндāн,
гержиклии дā олā сарп —
Кысканасын гōзүндāн.

Кендимиз биз өмүрā
долдурэрыз хажы гүч.
Биз севериз оннары,
ким бизи истāмеер хич.

ЕМИШ ФИСТАН КАСЫЛЫ

Емиш фистан
касылы,
уймаз севмак
фасыллы.

Ики йылын
вар ады,
чок зеегледим,
аарадым.

Гөрдүм ону
айозлу.
Бакты о суук,
хайазлы.

Лафсыз гезер,
кәр дилсиз,
бана бакәр
хавесиз.

Гечер benim
йанымдан,
нижә бош ер
йанындап.

ТАБЕЕТЛИ ҚЫСМЕТ

Ба о гелер,
ба кырланэр,
ба гувурдээр,
ба хырланэр,
ба сарылэр,
ба сөкүлер,
ба о долэр,
ба дөкүлер.

САНА КАРШЫ КАЧАЖАМ

Истәрсейдин, чыкыйм бән,
чыкыйм бән,
беклә бени бираз сән,
бирәз сән.

Беклә бираз, ойалан,
ойалан,
чыксын лүзгәр той олан,
той олан.

Той лүзгердә мамужуум,
мамужуум
капээр бизим капужуу,
капужуу.

Да о капээр да йатәр,
да йатәр,
да үзүнә без атәр,
без атәр.

Даламасын синекләр,
синекләр,
калдырмасын инекләр,
инекләр.

Бән уйсун бакажам,
бакажам,
сана каршы качажам,
качажам.

БЕНИ ДА ВАР БИР СОРАН

Херкез — түркү
дилиндә
чүвер-ойнээр
буун дүүндә.

Гүвә-белдә
ал кушак —
гидер-хептән
таа ушак.

Гелин гиимни
еди кат,
сурат-нижә
пембә киат.

Ким оннары
гөрежек,
аазы ачык
калажэк...

Ама етер
факирә
гирмәә түрлү
фикирә.

Саде аалем
евленмәз,
саде аалем
дүүн дүзмәз.

Беним дә вар
бир сырам,
беним дә вар
бир соран...

МАСАЛ ЕРА САУШСАК

Гидерим дик
бән каршы,
сансын йутмушум
аршын.

Олдум бән бүүк
хожадан,
чыкты башым
бажадан.

Генчлик-сулу
бир филиз
йалныз калсак
икимиз.

Масал ерә
саушсак
да бирери
каушсак!

БИЗ БҮҮН ГЕНЧИЗ

Биз бүүн генчиз хем кыврак,
нижә илкйазын йапрак.

Гечежек генчлик, сертлик,
гезежез бертик-бертик.

Ак'лы, ий биз гүдежез,
йолда уз биз гидежез.

Динежез тез шымармаа,
ушакларжа ойнамаа.

Гележек гүннәр башка,
олажэз орта йашта...

GAGAUZ MİLLİ ARHİVİ

№

1277

**CENTRUL DE CERCETĂRI
ȘTIINȚIFICE AL GAGAUZILOR**

ИИЦ ГАГАУЗИИ

ИИ. М.В. МАРУНОВИЧ

Д Р Х И В
СТЕПАНА КУРОГЛО

ШЕН МИ О?

Бән чичек ектим —
бүүмеди,
безбелли ери
беенмеди.

Гелли гүвейи
беенмеди,
ама о гери
гелмеди.

Кимсейжик билмеер,
сен ми о,
аалайор му о,
шен ми о.

Ажаба түркү
чалэр мы?
Бонжужак шинди
дакэр мы?

КАВРАМАК

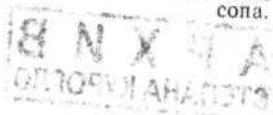
Зенгинин кызына севгим
варды,
о зенгин са гөстерәрди
парды.

Истедим бән кызы алмаа
бойжа,
да дүшүндүм йапмаа та не
сойжа:
пинмää ешää дә каврамаа
саклы,

(билерсиниз, генчин кыйак
аклы).

Гиттим, алдым, хазыр кызы,
хоппааа!

Ама урду топуklar'ма
сопа.

Тутту бени зенгин, койду
(анна)
бызааларын арасына
дама.
Фикиржә бән дүшүнәрдим
кыза,
хем дә бени йалаарды
бызаа.
Ажыктым, истедим имәә.
«Олмаз! —
баарды зенгин. — Сеннин
шкембән

долмаз!»

Сора верди күфлү кенар:
— На, тут,
да аулума йоллары
унут!
Да бир йумурук енсемә
какты.
Кызы бакты, гөзүндән йаш
акты.
Олду бирдән үсек токат
ачык,
зенгин йалпаксыз итирди:
— Ха чык!
Гиттим бән орый, нередә
гевшек
бени беклейәрди баалы
ешек.
Ба сыклетә атты, ба бән
дондум,
ама о саат гелди севдам
конду:
— Бән, айол, сенниним,
бүүндән.

ама
афет, ки беним'чип дүштүн
дама
хем ки алмадым бән йасты —
дөшәә.
— Динл ләзым чинз, ха пин
таа тез
ешәә!

КАЙЫЛЫМ БАН

Канаатсызлык
бени йакэр.
Парим ичин
урайм копэр.

Гидип-гидип,
гезип ери,
бакэрым хеп
она, гери.

Кайылым бан
банмаа куля,
онуннан салт
олыйм билэ.

Кайылым бан
олыйм бир кул,
салт бир керэ
десин: «сокул».

БАН МАЙЫЛЫМ ОННАРА

Не маалем оннар бакэрлар
авшам серни 'нэ,
не йакынжакык дурэрлар
бири биринэ!

Бу кысмет диил кусурлу хич,
хич диил чалынма.
Ии инсадакы кысмет о,
доору алынма.

Бан майылым оннара, ки
оннар бөлежэ,
зэрэ билмеерим, йаар'на бан
таа не гөрежэм.

БОЛЕСИНИ

Вар чок инсан
бән гөрдүйм,
ама бөлә
йок беендийм.

Канат гиби
кашказы,
копча гиби
азказы.

Чыкы кадар
суратчы,
кузу гиби
табеегчи.

Олым бир бет
терсинә,
бөлә жаны
күстүрмәм.

Олым фена,
ийнм жан,
бөлесини
ажыйжам.

ТЕРСИНА АДАМ

«О аалем гиби инсан», —
дейжеклар, еер сән сорсан.

Айаклар да табанны,
пармаклар да таманны.

Кулаклары динл сивиш,
коллары да денк бүүмүш.

Гөзлери дә өнүндә
кафасы да ериндә.

Рубасы да үзүнә,
кендиси сә терсинә.

ХАЙЛАК

— Хей Тодурчу,
һаны йол алдын?
Не хайырлар
йаратмаа калды?

— Жыллат олмаа
хавез курмадым,
илик йапмаа
вакыт булмадым.

Гезерим бән
йоллары дүүмәә,
не гөрежәм,
оннара диимәә.

Сирек ери
таа сыклаштырмаа,
инсаннары
какмалаштырмаа.

ШАКАЖЫ

Ким о? Ким о?
Аха, билдим!
О шакажы
бизä гелди.

Колжазлары —
ики чыбык,
гөзчезлери —
сынык, йыкык.

О еисеси —
инжә иплик...
Салт мозиләр
дурэрлар дик.

Шакайлан о
бүүк иш йапэр,
сақлы иши,
үзä дакэр.

Алчак калэр,
о чиненер,
да уз олмаа
хеп үүредер.

О кендини
койэр ахмак,
ки акыллы
олсун топрак.

УНУДУЖУ

Бир киатсыз адам вармыш,
бирлән беши айырмашмыш
хем идини ундармыш.
Юллээр адамы сабайлан
луфуса кары парайлан,
ки о түкенә варсын,
бир кила шекер алсын,
Адам түкенә варэр,
да гидәркән унудэр,
некадар шекер алмаа,
некадар да алмамаа.
Да деер:
— Вер сән окадар,
бән билмеерим, некадар..
Сатыжы омуз бүкер
дә киатсыза деер:
— Е, бән нередән билийм,
некадар шекер верийм?
Унудужу гүлүмсеер
дә болә жувап едер:
— Хей, бә сатыжы, сән вер
бир луфусалык шекер.

ЕСКИ БУЖАК

Кушчаз учэр, аазы вчык
сыжактан.
Урек атлээр, дүүлер стептә,
Бужакта.

Кушчаз гөктә пейдаланып,
кайбелер.
Гечти йашлык, да тә курак
чекедер.

Даасыз бу ер, чыпак сырты
дуумактан.
Кыврык салкым калмыш она
донактан.

Дик үүлендä, ачан сыжак
сарплашэр,
ер — гök йанэр, не вар ешил —
сөрпешер.

Хепси аарээр бу сыжактан
йок олмаа,
хепси аарээр бир гөлгежäя
сокулмаа.

Салт ешиллик дурэр гүндä
кызмакта
хем дä кырда биркач нисан
казмакта.

ҮҮРЕНИЖИЛÄР

Уүредижиги омузу —
калдырыжы мердивен.
О качыны калдырды
үсек бакыш верди хем!

Күчүжүктан үүредип,
о оннара ачылды.
О оннары северäk,
не чок кувет харжады!

Уүренижилär дä, оф,
булундулар кач сойдан!
Качы ону унутту,
ачан олду бүүк бойда!

Кимилери сә, бакып
гечмәә үүредижийи,
ону көтүледиләр,
шүкүр таа едежеени.

Чиинедиләр адыны,
хасеет билип дүрүлмәә.
Ону ашаа койдулар,
ки таа үсек гөрүнмәә.

...Гелер ачан генч олан
да йалварэр: «Йардым ет»,
гелер сорыйм бән илктән:
«Не сой адам жанабет?»

ГЕНИШ ҮРЕК

Гениш үрек
ким гөрдү?
Гениш үрек —
бүүк верги.

Гениш үрек —
жан болдан,
ен сарплардан
бир адам.

Бактым она
кендим бән
да бензеттим
беендинмә.

Онда гөзүмнән
гездим,
долду йылдызлан
гөзүм.

Бөлә инсаан
долса
баре топраан
йарысы!

...Долса ама
бүтүннә,
те бу ол'жәк
тә дүннә!

ОНА БИР ТҮРЛҮ

Бозарэр кокулу,
йапрактан докулу
йортусу касымын.

Нер'дә кыр суук, мави,
лүзгәр сусту кави,
кестирди лафыны.

Нем хава хасталы,
булутлар пастулу,
асылы кобейдә.

Ен фена саат гелер,
достчазым жан верер
сыклетли евиндә.

Вақытчык аз калды,
гележек даскал да
окуйжәк лүтүрг'л'үү.

На севин, йа кайбел,
йа сән дуу, йа да өл —
она хеп бир түрлү.

ЕХ, СЕВСАК БИЗ ТҮРКҮДАЙЖА!

Ех, сайсак паклы-сыра!
Ех, сайсак боржу-сурат!

Ех, олсак биз кендимиз
гержик, нижә түркүмүз!

Ех, севсак биз аалеми
түркүдайжә, маалемни!

Ех, севсак биз дүннейи
түркүдайжә, иннейип!

АДАМ ИИЛИК ЙАПАЖЭЭКАН

Бир руба, пек кирлендийнән,
йапәр кехлә хем пирә.
Адам, көрләә неетлендийнән,
гечер сува фикирә.

Тенә ердән чыкажээкан,
шишер, оләр су үклү.
Адам иилик йапажээкан,
оләр гениш үрекли.

БИЗДА

Еер олмадыйсам хырсыз бән—
пак о үзери,
гөрмүш ки чок зарарсыз жан
беним гөзлерим.

Еер олмадыйсам жансыз бәи —
пак о себетән,
ки чок йуфка жаннанмышлар
боллук сепеттән.

Азетмедийсәм женкчи бәи
едән дармадаан —
онун'чин, ки кылыч йокту
бизим дуварда.

Севдим пек сарп халкымы бәи,
зерә вар нейә,
зерә бени үүретти о
ийлини беенмейә.

Зерә биздә инанэрлар
сенин лафына.
Сөзү биздә зер сайэрлар
паалы акына.

Зерә биздә кабледерләр
хер геленери,
зерә биздә илкин деерләр:
«Буйур ичери».

КИАТ

Окудун бир киаат —
кәр ичтин бир шарап —
сора бак нәбажан.

Киаатчылаа үүрендин —
фикири'ни евердин —
бак, не сой олажан.

Киаатларда вар чок иш:
ба метин, ба чекиш —
дил саде алажа.

ФАСЫЛ ИНСАН

Фасыл инсан —
терсиня,
о азетмяз
нисиндэн.

Кимнәр она
бакыры,
о оннара
айкыры.

Кимнәр ону
какмалээр,
о оннара
йаманэр.

Ислеелер'ни
о сүсер,
феналара
гүлүмссер.

САВАШТЫМ БАН

Савштым бан вермәә йол,
ки гечсин утаньк оол,
Хем дә бан иилдим ашаа,
Иакышсын учмаа куша,
Чалыштым суук дурмамал,
ки чичек дондурмамаа,
Севмедим бан хасетли
беенмедим хем фашистли.

КАССЕТСИЗ

Прост адам-душман,
прост адам-хасеет,
ама диил та ни
не гам, не касеет.

Нацистлää каршы
хепсижи и йолжу,
касеетсиз беклеер:
«Олсун, не ол'жэк».

Дышарда фашист
аар көрлүк йапэр,
касеетсиз раатлы
пенчер'дан бакэр.

Бүтүннää дүннää
зееттан сач йолэр,
касеетсиз сэйды
«Дыйнайы» чалэр.

ЖЕНК ОЛМАСЫН

Кыбылжыннан солуэр
акылсызлык.
Тутушмаа дүннää хазыр,
кәр бир сазлык.

Титиреер хер дамарым,
сарп санжылар
бүүк азетмемезликтан
каплайжылаа.

Пок гөзүм беним гөрийм
женкчилери,
чыкарэр оннар беним
чилелер'ми.

Фашистли хер прмьерләр,
президентләр
бошуна бирәр дә клас
битирмишләр.

Кызышарса таа женкләр
азедилмәз,
калажәк бизим дүннә
хеп дүзүлмәз.

Оннара верин медал
гүүс долусу,
кимнәр бракмээрлар ердә
женк олсун.

МЕТИННИКЛӘР

Пулук метин, сүрер дейни,
трактор — пулуу сүрүйер дейни.

Казма — ери казәр дейни,
борна — тавы тутәр дейни.

Хырлец — филиз курмак ичин,
нажак — фидан кырмак ичин.

Хепси метин бүүтмәк ичин,
жыллат метин кесмәк ичин.

Хепси — өмүр вер'жи дейни,
кимьси — өлдүр'жү дейни.

ИЛКИН ДОКТОРЖУК ОИНАСЫН

Бән кызыма
киат алажам
хем ойунжак,
фистан алажа.

Хем дә екмек,
алма булажам,
баарыш байраа
она вережәм.

Бән чожуума
тертип аарайжам,
йарадыжы
олсун бакажам.

Не истейжек,
бән хеп алажам,
саде пиштоф
бән аламайжам.

Шиндән солдат
ко о олмасын,
ко докторжук
илктән ойнасын.

ХЕРКЕЗ ИЛДӘ ЧАЛЫШСА

Херкез илдә чалышса
феналыктан атылса!

Акыл сеси енсесә
хепси ону сеслесә!

Гөзәл ол'жәк дүнеемиз,
долу ол'жәк дүүнмемиз:

Дүннә өл'жәк бир алтар,
хич бир килит — анатар.

Пок тамахлык, капышмак,
саде уймак, йакышмак.

Хепси оз'ман гөр'жекләр:
ки оламайжәк хич женкләр.

Не бир дели үфкеси,
не каланын чекмеси.

Не генерал изини,
не солдатлар дизили.

Не ар хаста фашистләр,
не дә башка шаш ишләр.

АХМАК ДЕДИ

Ариф олан деди:

«Олун денк».

Ахмак олан деди:

«Папын женк».

Биркач киши ахмаа

сеследи,

дә дүннейә бела

гетирди.

Бүтүн ери өртер

тоз-тоз-тоз

хер бир кōшә өтер:

трос-трос-трос.

Пок шен түркү сеси

йа сыклык.

Ердә зор женк гидер.

Дарсыклык.

Ахмаа ким сеследи,
оннар шаш.
Шинди хендек'чиндä
дурэр йаш.

Дурэр йаш хем зеегли,
бир токмак,
женк чекеден'нä деер:
«Бүүк ахмак».

БЕНИМ ЕШИМ — ОЛМАЗ УМУТ

Омүр-дүннä —
бир су гөлдä:
Умут-бир шафк,
кахыр-гөlgä.

Шафкын дирäя
ор'да-шурда
ачэр бирär
шафкчаз суда.

Гениш гөлүн
дүз пердеси.
Умут гезер
ким перде сä.

Гүнеш-булут,
гүнеш-булут.
Беним ешим —
олмяз умут.

ААЛЕМИ ИНАНМАДЫ

Аалемнәркенә халсыз,
о бакарды кахырсыз.

Башкасыйкан буук зорда,
касеетсизди о орда.

Аалайаркана инсан,
көр хем саарды о оз'ман.

Ачан зеет ону сарды,
не сеси вар о баарды.

Ачан зор ону капты,
нки еллән аннаты.

ТАТЛЫЯЛАН БАРАБАР

Фикирдә саклы гүреш —
йолдакы бир гүдүжүм.
Өмүрә хем етмейә
хавезли о верижим.

Севинмәклән кайыплык
хеп дүзерләр үреми.
Сөкүлүп хем кырылып
хеп олэрым бән ени.

Иисөзлеерим бән кендим
денемәк зеетлерими
да онун ичин севдим
дарсык сес пеетлерини.

Имелим беним хеп бир:
имдат баллан оталар...
Да йудэрым хажыйы
бән татлыялан барабар.

ТАМАХЛЫК

Иашамак —
кәмил бир иш,
аз вакыт,
ама кәмил.

Сән севмәә
ону гириш,
йашайжы
олмаа сән бил.

Иашадым
чок бән ердә
да хеп диил
канаат калдым:

Хеп гелер,
ки чок вердим,
хеп гелер,
ки аз алдым.

ООЛУМ, ООЛУМ!

Оолум, оолум,
йалныз ушаам,
йазыйм бир кият,
калыым ашаа.

Олса сендә
евлат бир жан,
бени колай
сән аннайжан.

Сән билежән,
ки зор бүүтмәә:
хем дон дикмәә
хем ун үүтмәә.

Ки диилдин сән
бөлә хеп буук,
ки диилдин сән
бөлә хеп дик.

Ки диилдин сән
хеп үүреник,
бөлә кырнак
хем иреник.

Зор йыл олду,
сыра гелди,
да букамы
сана бөлдүм.

Корку чектим
сенин ичин,
коркулардан
ажыэр ичим.

Хаста олду,
да ааладым,
дирсежиимдә
сабааладым.

Дөшәә койдум —
семиз еттим,
гүнә койдум
бениз еттим.

Сән бертилдин,
чок гездирдим.
йлаччыйа
дә дүздүрдүм,

Бактым сени
саатчаз-саатчаз,
бууттүм сени
гүнжәз-гүнжәз.

...Сендән файда
таа олмады,
да бән маана
чик булмадым.

Саде ачан
бактын дүрүк,
ичим олду
чүрүк-чүрүк.

Саде ачан
суулдун бизä,
бан көр олдум,
дизä-дизä.

САЛТ ИИЛАА

Сакламадым софрамы
бир кимсей гелдийнän,
кайбетмедим үзүмү
бир зору гөрдүйнän.

Салт чок ердä иилерä
йаннадым зор үклän.
Аар дүннейä оннардан,
ким гелер көрлүклän...

Горүп лекä дүннедä,
бан баардым:
«браалсана!»
Башкалары баардылар,
гүженик, «Осанна!»

Бир өмүрлүк ержезим,
оф, ешил дүннэйсин,
сан гидерак илери,
салт иилää гидäсин!

ПАРНАСА ГЕЧМАК

Топланды, ердә
ким вар ен сечи,
да лаф ачтылар
Бүүк парнас ичин.

Чекетти оннар
лаф лафа такмаа,
дүшүнүп, кими
парнаса бракмаа.

Окунду орда
түрлү насаатлар,
етишинжә таа
үүленә саатлар.

Бактылар оннар
чок түрлү лааплар —
хепсиндә вар чок
түрлү завтраклар.

Деди бир ариф,
ислә дүшүнүп:
— Биз хем ажыктыг
хем дә үшүдүк.

Иуфкалыклар
ачан бакажэз,
парнаса кими
озман бракажэз?

Бән сизә дейжәм
хем уз хем четин:
хепсинә ләзым
биразар метин.

Херкези истеер
парнасы гөрсүн:
бираз зетлейжез
да браажэз гирсин.

Нижә бу деди,
өлә йаптылар,
парнаса гирмәә
йолу ачтылар.

Чыкты йазыжы
Бишейжик билмәз
хем дә бир поэт
Ааламаз-гүлмәз.

Оннара илач
чок ичирттиләр,
вердиләр акыл
дә гечирттиләр.

Тә гелди Канаат
гирмәә парнаса —
она дедиләр,
канаат олмасын.

Тә бүүклү Ходул
гелди токада.
Дедиләр она:
— Бу хич йок адам.

Полдулар ходул
канатларыны
хем кысалттылар
айакларыны.

Бош бүүклүү ичин
чезаладылар,
поэт Кольцову
она андылар.

Онун ардына,
хич диил галантлы,
утанык, кырык,
гирди талантлы.

Критик дикилди,
чиркин узланды,
да талантлыға
баармаа хызланды.

Поэтлыын башы,
ихтиар патриарх
калкты на баарды
ики керä «ах».

— Те буну тә бән
саде бекледим,
салт онун ичин
бурый мекледим.

Ах, йа дур дүүмәә
дүннә беендинни,
о дүүер зерä
кенди кендини!

ИААРЫНҚЫ ГҮН ИЧИН

Сән дедин, ки девлетләр
вер'жек ж'үмлә илииник,
да инсан арасында
ләзым олмайжэк иилик.

Олчүзүз ол'жэк доор'лук,
йапажэз, не истейжез,
кимнәр не дә етселәр,
хепсинә доору дейжез,

Ки гелән о инсаннар
олажэк кает паалы,
да ләзыммыш еллери
хич кәр олмасын баалы.

Йок ол 'жэймыш борчлар'мыз
кайбел' жеймиш хер морал,
не кимни дә кәр олса:
сән беенди-сакынма, ал.

Дүшүндүн мў бир кыпыш,
нечин буўн сана илин?
Уўрендин ми таньмаа
паасыны ердә илиин?

Саваштын мы сөзлемәә
сән илии, кәр аналы?
Сән йаптын мы хич бишей,
азалтмаа ки феналы?

Сән хич вар мы буканы
азындан бөлүп, вердийн?
Дургуттун му кендини,
аалемә дә олсун ии?

...Ким боржу хем дә илии
пек азетмейжек кескин,
о азетмесин гүнү,
зерә ии о хем ески.

Хем калсын ко йарына,
не исләди кает буўн...
Хем енсәрсә феналык,
о заман ко сүүнсүн гүн!

Ко гелән о инсаннар
олсуннар илик дүзәр
хем сайан, хем касеетли,
борчлу гүн гиби гөзәл!

Зер коркәрым, ки гүндә
бошуна бу бол үрек,
ки онун бу боллуундан
биз хич алмайжәз өрнек.

ки топраан бүүк илиини
биз аякклан чийнейжәз,
да бир шүкүр дә она
биз бунун чин демейжәз.

Акылсыз, заамет билмәз,
О боржа үфкә атәр,
метедер иликсизли,
ону са илик тутәр.

ХЕР БИР СЕСИ

Хер бир сеси
енсейжек сусмак.
Хер дүзмейи
енсейжек бозмак.

Ах, дүзүлсә
доорулук саде!
Ах, бозулса
феналык саде!

С. Г. БОГДАНА

Генийим, benim генийим,
зорлан та бән бүүи генейим.

Генә бән гелдим, бүүксүн ки,
генә аар ед'жән, нисни ки.

Терс сә ким-она гитмеерләр,
ни дә ким-ондан битмеерләр.

АНАЛЫК

Аналык-чок анадан,
аналык-не йарадан.

Аналык-олмаа курбаи,
аналык-өмүр курмаа.

Аналык-не еи ии вар:
шафк, гопрак хем булутлар.

Аналык-гениш боллук,
о-ердä бир пак солук.

О-хер илкйаз гелмеси,
кырларын ешермеси.

Аналык-гүнүн сыжаа
аналык-иилин кужаа.

КАЧ КУРБАН ДУШЕР

Бир талига чөлмää
бир сопа етер,
бир назлы үрежää
бир лаф та етер.

Бир еви ки дүзмää,
үз инсан ишлеер,
бин еви сã кырмаа
бир киши етер.

Феналы туттурмаа
не колай гечер!
Бир ии иш сã курмаа
кач курбан дүшер!

КИМ НЕРЕЙА ГИДЕР

Нерейā ким гидер,
о орый етишер.
Ким гидер чукура —
чукура о дүшер.

Ким гидер ходуллаа —
гечер пипилери,
башы бир-бош фычы —
гөрүнер диплери.

Ким гидер канаатлаа —
олэр аар хем гамсыз,
ким гидер доорулаа —
олэр динч хем раатсыз.

Ким йашээр зааметсиз —
үүренер сүзүлмāā,
долайда са дүннā
савашэр дүзүлмāā.

НЕКАДАР БАН ДҮШҮНДҮМ?

Кырк йылдан ирми дөрдү
уйанык бāн булундум.
Бүтүннā йашамамда
оналты йыл уйудум.

Уйанык о йылларда
аалеми дүшүндүм аз,
кендимин кысметимā
айырдардым хеп йолжаз.

Ууруму хеп дүзерāk,
ирми йыл бāн гечирдим,
аалемā сā олсун ий,
беш минут салт дүшүндүм.

ХЕП О ТОЗ

Өмүр чанындан
бир бүүк сес өтөр,
ангысы бени
хеп раатсыз тутэр.

Хава булутлу,
бән хеп умутлу,
бән хеп гидерим,
бән хеп гидерим,

Гөзлеримä дә
хеп о тоз гирер,
ангысы йолда
айаама конэр.

ИОЛЖУИУЗ БИЗ

Урәәм, доору
саваш та ол,
алмаа сыкы
вермәә дә бол.

Геләрсә еер
пайа сыра,
олсун сенин
пайын хыра.

Истәәрсән еер
денклик олсун,
бақ аалемин
гөзү долсун.

Денклик-о диил
лаф уунмеси,
о-инсанын
жан дүүлмеси.

Достум беним,
лафа аз дур,
стихым беним,
герил дә ур

ба тамаха —
карарсыза,
ба ажылаар
бет хырсыза;

ба доорулуу
чиннеденә,
ба ирилли
сииреденә;

ба үзүнә
ба терсинә,
ба үзсүзә,
ба серсемә.

Ким сакланэр
лаф ичинә,
ал, угандыр,
ону чиннә.

Йолжуйуз биз
бир бүүк йола.
Ии кафадар
айыр, колла!

Айыр йолжу,
темиз беннә,
булашмасын
ени дүинә.

И Ч И Н Д Е К И Л А Р

Бöлә сарптылар илкин гүннәр	3
Уч йыл гүлмедим	4
Гөзлери дә онда	4
Сайыкламак	5
Бир хавез дүшүрмәк	6
Ашаа бакзрым	6
Бош севмәк — бир бош дүзен	7
Айырлана колач йок	7
Байылмак	8
Йоккан илкинки севгим	8
Шинди гел, чаараркана	9
Ески пеетләр	9
Йәрә олдум сепселә	10
Не сой бу Сагда!	10
Оглан	11
О бана-гүнүн шафкы	13
Ким бизи истәмеер хич	13
Емиш фистан касылы	14
Табеетли кысмет	14
Сана каршы качажам	15
Бени дә вар бир соран	15
Масал ерә саушсак	16
Биз бүүн генчиз	17
Шен ми о?	18
Каврамак	18
Қайылым бән	20
Бән майылым оннара	20
Бөлесини	21
Терсинә адам	21
Хайлак	22
Шакажы	23
Унудужу	24

Ески Бужак	24
Уүренижиләр	25
Гениш үрек	26
Она бир түрлү	27
Ех, севсәк биз түркүдәйжә!	28
Адам илик йапажәэкан	28
Биздә	28
Киат	29
Фасыл инсан	30
Саваштым бән	30
Кәсеетсиз	31
Женк олмасын	31
Метинникләр	32
Илкин докторжук ойнасын	33
Херкез ииләә чалышса	33
Ахмак деди	34
Беним ешим — өлмәз умут	35
Аалеми инанмады	36
Татлылан барабар	36
Тамахлык	37
Оолум, оолум!	37
Салт ииләә гидәсин	39
Парнаса гечмәк	40
Иаарынкы гүн ичин	42
Хер бир сеси	44
С. Г. Богдана	44
Аналык	44
Кач курбан дүшер!	45
Ким нерейә гидер	46
Некадар бән дүшүндүм?	46
Хеп о тоз	47
Полжуйуз биз	47

Д. Кара Чобан

ВДОХНОВЕНИЕ

(на гагаузском языке)

Редактор **Б. Тукан**.

Художник **Ф. Кыса**.

Художественный редактор **И. Кыр-
му**.

Технические редакторы: **М. Шму-
лович, Л. Моргунова**.

Сдано в набор 6.VIII-1968 г. Подписано к
печати 16.I-1969 г. Формат 75×90¹/₃₂. Бума-
га типографская № 1. Печатных листов 1,90,

Уч.-изд. листов 2,04. Тираж 1500.

Цена 21 коп. Зак. № 873.

Издательство «Картя Молдовеняскэ»,
Кишинев, ул. Жуковского, 44.

 2-я тип. Государственного коми-
тета Совета Министров МССР по
печати, Кишинев, Советская, 8.

21 коп.

Кишинев • 1969